

Revised 9 December 2014

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF DENMARK
DANIDA | INTERNATIONAL
DEVELOPMENT COOPERATION

DANMARK – KENYA
Landepolitikpapir
2015 – 2020

Indholdsfortegnelse

1. Danmark og Kenya – introduktion og fremtidig vision	1
2. National kontekst – udfordringer og muligheder i Kenya	3
3. Fra analyser og danske erfaringer til strategiske valg	8
4. Strategiske fokusområder & foreslåede indsatsområder	10
5. Resultater, Monitorerings og Evalueringsramme	14
Bilag I: Risikovurdering	15
Bilag II: Indikatorer fra Kenyas Udviklingsplan (MTP II) 2013 – 2017	17
Bilag III: Økonomiske og sociale nøgletal for Kenya	18
Bilag IV: Danmarks udviklingsaktiviteter i Kenya	19
Bilag V: Status på 2015 MDG's i Kenya	21

Resume:

Kenyas geografiske beliggenhed på Afrikas Horn samt landets position som indgangssport til det Østafrikanske marked, giver både gode muligheder for Kenya men samtidigt store udfordringer. Den længerevarende ustabilitet på Afrikas Horn har således affødt menneskeskabte humanitære katastrofer i områder, der samtidig er ramt af tørker. Siden terrorangrebet mod Westgate-indkøbscenteret i 2013 har der været et stigende antal terrorangreb mod Kenya, der i flere tilfælde har været relateret til al-Shabaab. Problemer i nabolandene har ofte en afsmittende effekt på Kenya. Kenya har taget disse udfordringer op og har gennem omfattende reformer og udbygning af de sociale sektorer samt gennem militære indsatser, humanitært samarbejde og aktivt diplomati søgt at finde nationale og regionale løsninger. Danmark har samarbejdet med Kenya siden landets uafhængighed i 1963 og har under skiftende regeringer og varierende politisk klima spillet en afgørende rolle i at skabe vigtige resultater indenfor fattigdomsbekæmpelse og demokratisk udvikling. Men der er behov for at gøre mere. Den nye forfatning fra 2010, med en opdeling af den lovgivende, udøvende og dømmende magt, en rettighedslovgivning og en decentralisering af beslutningsprocessen og forvaltning til 47 nyligt oprettede lokale regeringer, udgør et grundlag for regeringsreformer og en demokratisk overgangsperiode. Det rummer muligheder for at finde løsninger på dybt forankrede konflikter, fremme en højere økonomisk vækst samt udvikle et mere sammenhængende, stabilt og rettighedsbaseret Kenya, hvor befolkningen er dybere involveret i den politiske beslutningsproces. Kvinder er stadig marginaliserede på det politiske, sociale og økonomiske plan. Et fattigdomsorienteret udviklingsengagement og inddragelse af kvinder i både den formelle og uformelle sektor kan ændre dette. Forfatningens ambitiøse bestemmelser om ligestilling er på linje med internationale standarder og er udtryk for et stort normativt spring fremad i Kenya. Det skal nu omsættes i praksis til mere indflydelse samt bedre levevilkår for kvinder. Trods de mange fremskridt står Kenya overfor alvorlige interne problemer såsom stor ulighed, fattigdom og alvorlige klimaskabte udfordringer. For at sikre højere og vedvarende økonomisk vækst må Kenya finde løsninger på disse udfordringer. Målsætningen for Danmarks fremtidige engagement vil være at støtte kenyannerne i at fremme grøn vækst og fattigdomsbekæmpelse, at støtte den demokratiske reformproces samt at øge respekten for menneskerettighederne. Det vil endvidere være et mål i sig selv, at styrke samhandlen og kommercielle relationer mellem Kenya og Danmark samt at styrke stabiliteten og sikkerheden i Kenya og i regionen. Med den økonomiske fremgang er Kenya på vej til at blive et mellemindkomstland i 2030, og partnerskabet mellem Kenya og Danmark bliver i stigende grad gensidig udbytterigt. Et styrket samarbejde indenfor handel og økonomisk udvikling sammen med et fortsat udviklingsengagement og styrket indsats for stabilitet og sikkerhed udgør baggrunden for Kenyas fortsatte rolle, som et vigtigt partnerland.

1. Danmark og Kenya – introduktion og fremtidig vision

Danmark og Kenya har siden Kenyas uafhængighed i 1963 haft stærke bilaterale relationer. Det stærke mellemfolkelige bånd mellem de to lande er blevet yderligere styrket af det høje antal af danske turister, der årligt rejser til Kenya, de mange stipendiater til kenyanske studerende, og de mange danske rådgivere og frivillige, der har hjulpet Kenya på vej. Kenyanerne har gennem 50 års udviklingssamarbejde lært Danmark at kende som en udviklingspartner med et langsigtet perspektiv. I løbet af de 50 år har retningslinjer og samarbejdsområder naturligvis ændret sig. De overordnede mål har dog altid været fattigdomsbekæmpelse og støtte til demokrati og menneskerettigheder. Den danske indsats har sammen med andre udviklingspartnere bidraget til Kenyas betydelige resultater og fremgang indenfor alle tre områder. Men der er behov for at gøre mere. Alt for mange kenyanere lever fortsat i fattigdom.

Efter 50 års dansk udviklingsindsats i Kenya er det relevant at spørge: hvad er det, der skal til for at gøre en forskel, så udvikling og fattigdomsreduktion bliver en realitet i Kenya indenfor de næste fem år? Dette landepolitikpapir anser Kenyas nye forfatning, med fokus på decentralisering af magten samt et stærk og dynamisk civil samfund, som afgørende drivkræfter for forandring, hvor det er muligt for kenyanerne at holde beslutningstagerne ansvarlige samt at gennemføre reelle forandringer. Danmark vil arbejde med disse drivkræfter for at skabe forandring, der fokuserer på at fremme kvinders rettigheder samt arbejde for et bedre erhvervsklima og øget stabilitet i Kenya og regionen. Derudover vil udviklingssamarbejdet have fokus på fattigdomsbekæmpelse. De operationelle valg, når det drejer sig om udviklingssamarbejdet, vil blive truffet sammen med kenyanske partnere i landeprogrammeringsprocessen. Det vil ske indenfor rammerne af dette overordnede landepolitikpapir, der har et bredere sigte end alene udviklingssamarbejde.

Den økonomiske fremgang i Kenya er afgørende for, at landet kan blive et øvre mellemindkomstland i 2030. Samtidig bliver partnerskabet mellem Danmark og Kenya i stigende grad gensidigt udbytterigt. Danmark og Kenya har således mange sammenfaldne politiske interesser, hvor vi arbejder tæt sammen. Det omfatter bl.a. bekæmpelse af voldelig ekstremisme, pirateri, klimaforandringer og ligestilling mellem kønnene. Et styrket samarbejde indenfor samhandel og økonomiske/politiske samarbejde udgør, sammen med det fortsatte udviklingssamarbejde og øget samarbejde indenfor stabilitet og sikkerhed, baggrunden for Kenyas fortsatte rolle som et strategisk vigtigt partnerland for Danmark. Terrorangrebet mod Westergate-indkøbscenteret i Nairobi i september 2013 var ikke alene et angreb mod Kenya. Det var også et angreb mod andre partnere, som støtter indsatsen mod at styrke stabilitet og fred i regionen. Efterfølgende har Kenya i løbet af 2014 været udsat for en række yderst avancerede terrorangreb, som har været relateret til al-Shabaab. Dette understreger behovet for et endnu stærkere samarbejde og solidaritet med Kenya og regionen indenfor stabilisering og sikkerhed. Landets geografiske beliggenhed på Afrikas Horn og som indgangsland til det østafrikanske marked har placeret Kenya i en situation med gode muligheder, men samtidig med vanskelige udfordringer. Den længevarende ustabilitet på Afrikas Horn har medført problemer i Kenyas grænseområder med øget usikkerhed, hyppige terrorangreb og menneskeskabte humanitære katastrofer. Det er på grund af denne ustabilitet i regionen, at Kenya gennem årtier har givet ly til hundredetusinder af flygtninge primært fra Somalia og Sudan. Kenya har taget disse udfordringer op og har gennem

sikkerhedsforanstaltninger, militære indsatser, humanitært samarbejde og aktivt diplomati søgt at finde regionale løsninger.

Kenya er en vigtigt politisk aktør grundet landets demokratiske styre med en fri presse, en forholdsvis veluddannet arbejdsstyrke, en tradition for et stabilt økonomisk klima samt Nairobis rolle som det regionale finanscenter. Den nye forfatning fra 2010 med en opdeling af den lovgivende, udøvende og dømmende magt, et rettighedskatalog og decentralisering af magten til nyligt oprettede lokale regeringer, giver muligheder for at finde løsninger på dybt forankrede interne konflikter og udvikle et mere sammenhængende, politisk stabilt, og retsbaseret Kenya. Den nye forfatning vil også bidrage til at styrke borgernes rolle som rettighedshavere. Men blandt disse muligheder står Kenya også overfor alvorlige problemer, som truer Kenyas udviklingsambitioner, herunder sikkerhedssituationen i nabolandene og i Kenyas nordøstlige grænse-regioner. Dertil kommer indenrigs et polariseret politisk klima bestemt af etniske tilhørsforhold, ulighed og udbredt fattigdom, alvorlige kvalitetsproblemer i forbindelse med levering af offentlige serviceydelser, staffrihed for alvorlige forbrydelser, omfattende kriminalitet og udbredt korruption. Alle disse udfordringer underminerer realiseringen af Kenyas udviklingsmål. For at sikre højere og vedvarende økonomisk vækst må Kenya finde løsninger på disse problemer og samtidig sikre et mere erhvervsvenligt klima for udenlandske investeringer, tage fat på klimaudfordringerne og sikre at den offentlige sektor leverer tilfredsstillende ydelser til befolkningen, navnlig indenfor sundhed og uddannelse.

Dette landepolitikpapir præsenterer den danske regerings syn på de aktuelle og kommende udfordringer i Kenya samt målsætninger og strategiske fokusområder for den fremtidige indsats.

Den overordnede vision er at støtte den kenyanske regering og befolkning med at gennemføre Kenyas egen Vision 2030, der sigter mod at skabe "*et globalt konkurrencedygtigt og velstående land med høj livskvalitet i 2030*".

Målsætningerne for Danmarks fremtidige indsats vil være, at støtte inklusiv grøn vækst og fattigdomsbekæmpelse, støtte den demokratiske reformproces og fremme menneskerettigheder. Det vil også være et mål i sig selv at styrke samhandel og erhvervsmæssige forbindelser mellem Kenya og Danmark, ligesom det vil være et mål at fremme stabilitet og sikkerhed i Kenya og regionen.

Tre strategiske fokusområder er blevet identificeret til effektivt at bidrage til målsætningerne: i) Gennemførelse af forfatningen i retning af et velstående og retfærdigt Kenya; ii) Grøn vækst og beskæftigelse; iii) Fremme af regionalt samarbejde og stabilitet.

Redskaberne til indsatsen i de tre strategiske fokusområder vil være bredt funderet og hviler på målrettet og effektivt udviklingssamarbejde, humanitær bistand, myndighedssamarbejde, en åben og ærlig politisk dialog, styrkede kommercielle og handelspolitiske bånd samt sikkerhedsmæssigt samarbejde til gavn for begge lande og regionen. Partnerskabet vil inddrage centrale aktører i begge lande, herunder den offentlige sektor, den private sektor, civilsamfundet og den akademiske verden.

Den danske udviklingsstøtte vil i stigende grad have en katalysatoreffekt ved at fremme nødvendige forandringer og fremskridt på centrale områder, og drage fordel af synergier og anden offentlig og privat støtte. Det forventes med tiden at samhandel og investeringer gradvist vil udgøre de centrale områder indenfor økonomisk samarbejde mellem Kenya og Danmark. Derfor er det vigtigt, at Danmark fortsat understøtter danske virksomheders markedsadgang, sam-

handel med og investeringer i Kenya med IFU's og EKF's erhvervsinstrumenter, Eksportrådets Rådgivning og et tæt myndighedssamarbejde særligt indenfor klima, energi, miljø og landbrug/fødevarer.

2. National kontekst – udfordringer og muligheder i Kenya

Kenya i Afrika – regional integration og stabilitet

Kenya er en betydelig aktør på Afrikas Horn, og landets geografiske placering tilbyder mange muligheder. Samtidig er Kenya et regionalt handelsmæssigt knudepunkt og en vigtig partner for øget regional integration gennem Det Østafrikanske Fællesskab (East African Community, EAC). Sidstnævnte har potentiale til at skabe et større og mere attraktivt marked for regionale og internationale investorer. Sikringen af den regionale stabilitet er fortsat en væsentlig udfordring for regionens og Kenyas udvikling. Selvom pirateri ud for Somalias kyst er aftagende, er det stadig en bekymring og vil kræve særlig opmærksomhed i de kommende år. Kenya er en aktiv partner i at fremme fred og stabilitet på Afrikas Horn og bidrager med tropper til indsatsen i Somalia. Kenya indgår i samarbejde om bekæmpelse af pirateri, og har etableret en mekanisme for retsforfølgelse af pirater. Kenya huser mere end en halv million flygtninge fra Somalia, Sudan, Etiopien og området omkring Afrikas store søer. Det forventes at situationen forbliver ustabil i de kommende år, og Kenyas udfordring er fortsat at udgøre en stabiliserende faktor i regionen, og samtidig håndtere indenrigspolitiske problemer med radikaliserings og potentielle konflikter. For at etablere en samlet regional indsats overfor både interne og eksterne trusler er Kenya værtsland for Østafrikas Beredskabsstyrkes Koordinations Enhed (Eastern Africa Standby Force Coordination Mechanism, EASFCOM), der er ansvarlige for Østafrikas Beredskabsstyrke (Eastern Africa Standby Force, EASF).

Fattigdom og ulighed – høj vækst, men ikke for alle...

Kenya har opretholdt et stabilt makroøkonomisk klima, og har samtidig udviklet væsentlige infrastrukturelle anlæg og offentlige arbejder, for at stimulere økonomien. Den økonomiske vækst ligger dog under landets potentiale. Med ny beregningsmetode, med baseline data fra 2009, fremlagde Kenyas regering sidst i september 2014 nye BNI tal hvorved størrelsen af Kenyas økonomi fremstår 25% større end ved den tidligere anvendte formel, der anvendte data fra 2001. Med en økonomi nu opgjort til USD 53,1 milliarder placeres Kenya som Afrikas 9'ne største økonomi og den 4'de største økonomi i Afrika syd for Sahara efter Nigeria, Sydafrika og Angola. Den økonomiske vækst for 2013 er dermed opjusteret fra 4,7% til 5,7%. I 2013 blev BNI per indbygger beregnet til at være USD 930. Med de nye data er BNI per capita for 2013 beregnet til at være USD 1,246. Ved næste opdatering i juli 2015 af Verdensbankens globale statistik vil dette kunne placere Kenya blandt *lavere mellemindkomstlande*. Kenyas økonomiske vækst er dog stadig ikke på niveau med de øvrige østafrikanske lande. Landbrugssektoren er fortsat den største bidragsyder til beskæftigelsen med en produktion, der udgør 29,9 % af BNP, efterfulgt af den industrielle sektor på 17,4 % i 2012. De vigtigste indtægtskilder er turisme, gartneri og te. Kenyas skatteindtægter udgør 20 % af BNP, hvilket sammenlignet med nabolandene placerer kenyanere blandt de højest beskattede i regionen. Skatteindtægterne er hovedsageligt genereret gennem en indkomstskat, der svarer til 20 % i gennemsnit. Dernæst kommer momsindtægter, svarende til omkring 9 %. Andre skatteindtægter inkluderer forbrugsafgifter, told og importafgifter. Det er forventet, at der vil komme et pres på de offentlige budgetter på grund af de voksende udgifter i takt med implementering af decentraliseringsprocessen samt Jubilee-regeringens valgløfter (f.eks. gratis bærbare computere til alle skoleelever og gratis sundhed for mødre). I forbindelse med skattely og ulovlige overførelser af midler har regeringen i 2009 vedtaget en lov om ”kriminalitet og anti-hvidvask”. Loven mangler stadig at blive

fuldt ud effektueret. Selvom Kenya har oplevet en betydelig økonomisk vækst er uligheden ikke blevet mindre og fattigdomsreducering er uden tvivl Kenyas største udfordring. Der findes ikke opdaterede data for fattigdomsraten, men Verdensbanken anslår, at den er faldet fra 47% i 2005/6 til 39% ekstremt fattige i 2012/13. At udrydde den ekstreme fattigdom inden 2030 vil kræve en nedgang i fattigdomsraten på 2 procentpoint per år. Det vil i sig selv kræve, at den økonomiske vækstrate fordobles mens uligheden skal halveres. Fattigdommen er værst i de nordlige tørre områder, hvor marginalisering, lavere uddannelsesniveau og stigende befolkningstilvækst gør sig gældende. Kystregionen er udfordret af den største ulighed. Ulighedsniveauet i Kenya placerer landet som det land i den Østafrikanske region med størst ulighed blandt befolkningen. Dette medfører marginalisering og grundlæggende udfordringer i forbindelse med lige adgang til sociale ydelser af god kvalitet såsom vand og sanitet, sundhed og uddannelse. Mødredødeligheden i Kenya er blandt de højeste i Afrika med 488 døde per 100.000 fødsler. I de marginaliserede nordlige områder er det over 1000 kvinder, der dør ud af 100.000 gravide.

Jobskabelse er afgørende for at håndtere de demografiske udfordringer

Kenyas befolkning på ca. 43 millioner indbyggere forventes at vokse til 80 millioner i 2050. Derudover har befolkningsmigrationen ført til ukontrolleret urbanisering i Kenya. Næsten halvdelen af Kenyas befolkning bor nu i byerne, hvilket har resulteret i store uformelle beboelsesområder samt øget pres på de sociale systemer og adgangen til jord. Kenya har gjort fremskridt indenfor nogle af FN's 2015-mål, herunder adgang til folkeskoleuddannelse og børnedødelighed. Dog har fattigdomsbekæmpelse, ulighed mellem kønnene og nedbringelse af mødredødelighed ikke haft den ønskede fremgang. Fra et vækstperspektiv er ungdomsarbejdsløsheden på over 40% en tabt mulighed. Kenyas samhørighed vil over de kommende år afhænge af, hvordan ungdomsbefolkningen bliver inddraget. På den positive side er der et stort demografisk potentiale, hvor 26 millioner kenyanere på nuværende tidspunkt er under 25. Denne andel vil vokse til 2/3 af den samlede befolkning i 2030. Den nationale produktivitet vil blive forøget markant, hvis disse borgere bliver udrustet med de rette færdigheder og kompetencer, for at indgå på et arbejdsmarked i forandring. Men hvis en for stor andel ender i arbejdsløshed uden muligheder, risikerer potentialet at blive undermineret af kriminalitet og lovovertrædelser. Det anslås, at der hvert år indtræder omkring 800.000 mennesker på arbejdsmarkedet i Kenya. Heraf finder kun 6 % beskæftigelse i den formelle sektor. Den voksende ungdomsbefolkning kombineret med stor ulighed på landsplan og den fortsatte ekskludering af unge fra arbejdsmarkedet, risikerer at føre til øget kriminalitet og usikkerhed. Den socioøkonomiske og demografiske udvikling kan have en kumulerende effekt på Kenyas sårbarhed overfor konflikt i de kommende år. I den sammenhæng er jobskabelse afgørende for at opretholde den økonomiske, sociale og politiske stabilitet.

Gode muligheder for økonomisk vækst – og alvorlige forhindringer

Kenya har en stadigt voksende middelklasse, der er anslået til omkring 5 millioner borgere, en relativt veluddannet og ung befolkning samt et pulserende erhvervsliv primært bestående af små og mellemstore virksomheder. Disse faktorer kan bidrage til højere økonomisk vækst. Herudover har opdagelsen af betydelige olieressourcer i Kenya – hvis de forvaltes korrekt – potentiale til at udligne det løbende underskud på betalingsbalancen. Kenya blev rangeret som nummer 129 ud af 185 lande i 2013 i Verdensbankens indeks over erhvervsvenlighed (Doing Business Index). Svagheder i infrastruktur og omfattende korrupsion er barrierer for udvikling i erhvervslivet og udgør også en hindring for adgang til ydelser, jobskabelse og direkte udenlandske investeringer. Mens den finansielle sektor og informations- og kommunikationsteknologi (ICT) branchen klarer sig godt, så underpræsterer sektorerne indenfor landbrug, fremstilling og

transport, som ellers er førende indenfor beskæftigelse og eksportbaseret vækst. Samlet set bidrager det til et stort underskud på betalingsbalancen. Kenya scorer 27 (på en skala fra 0 – 100 hvor 100 er nul korruption) i Transparency International's Korruptionsopfattelsesindeks (Corruption Perception Index) 2012.

Demokrati, stabilitet og polariseret politisk situation

Kenya har traditionelt haft en stærk central regering. Flerpartivalg blev indført i 1992. Valgene i 1992, 1997 og 2007 var præget af omfattende vold, der var relateret til en polariseret politisk situation bestemt af etnisk tilhørsforhold. De omstridte resultater af valget i 2007, som bragte landet på randen af borgerkrig, demonstrerer en økonomisk og politisk skrøbelighed. De efterfølgende sager ved Den Internationale Straffedomstol (International Criminal Court, ICC) om placering af ansvar for volden efter valget i 2007, har delt landet på samme måde som den polariserede politiske situation, der dominerede valget i marts 2013. Efter at de fleste af sagerne er frafaldet, er der i Kenya igen en drøftelse af behovet for at vise retfærdighed overfor ofrene. Der tales, således om oprettelse af en særlig domstolsenhed til varetagelse heraf. Efter volden i forbindelse med valget i 2007 har regeringen igangsat en proces, der skal forbedre den nationale samhørighed og integration. Processen er komplementeret af civilsamfunds--initiativer og er støttet af religiøse organisationer. Det vurderes, at resultatet af denne proces, delvist har bidraget til den relative stabilitet under parlamentsvalget i 2013. Ikke desto mindre blev valgresultaterne fra præsidentvalget anfægtet i den nyoprettede Højesteret og har medvirket til en splittelse af parlamentet og til politisk dødvande. Både regeringens og oppositionens rolle og engagement vil være afgørende for at reducere den politiske polarisering, forene landet, forebygge etniske konflikter og beskytte civilbefolkningen mod overgreb.

Den kenyanske regerings plan for at opnå mellemindkomst status i 2030

I april 2013 tiltrådte en ny regering ledet af præsident Uhuru Kenyatta og vicepræsident William Ruto. Regeringen fremlagde efterfølgende i oktober 2013 en femårsplan for årene 2013-2017 (Medium Term Plan (MTP II)). Planen er den anden fortløbende plan rettet mod gennemførelsen af Kenyas Vision 2030, der blev lanceret i 2008 og udgør landets langsigtede nationale udviklingsplan. Vision 2030 sigter mod at forandre Kenya til et nyindustrialiseret øvre mellemindkomstland (BNI mål per indbygger USD 4,700) med en høj livskvalitet for dens borgere i et sundt og sikkert miljø. MTPII blev støttet af udviklingspartnere på udviklingspartnerforummet i november 2013, og betragtes af udviklingspartnere som Kenyas strategipapir for fattigdomsreduktion. Planen lægger vægt på gennemførelsen af decentralisering, national samhørighed og forening samt højere økonomisk vækst. Planen er struktureret i tre søjler – en økonomisk, en social og en politisk – og beskriver sektorer og prioriteter. Det inkluderer blandt andet: udvikling af infrastruktur, forbedret elektricitetsproduktion, inklusiv vedvarende energikilder som f.eks. sol, vind og biogas; Informations- og Kommunikationsteknologi, landreformer og reform af den offentlige sektor. MTPII skal både implementeres på nationalt og lokalt regeringsniveau. Det forventes at de lokale regeringer tilpasser deres respektive integrerede udviklingsplaner til MTPII, mens den nationale regering forventes at udvikle strategiske planer, der sikrer gennemførelsen af centrale nationale prioriteter.

Reformer inden for regeringsførelse og forvaltning

Den nye forfatning, som blev vedtaget i 2010, søger at mindske ulighed, og bringe beslutningsprocessen tættere på borgerne. Det har potentiale til at ændre det politiske, sociale og økonomiske landskab over de kommende årtier. Derudover indeholder forfatningen lige rettigheder for alle kenyanere, og sikrer forbedret levering af serviceydelser indenfor områder såsom sundhed, bolig, vand og miljø forbedring. Forfatningen holder regeringen ansvarlig overfor befolkningen i forhold til regeringsledelse og integritet, ligestilling og regional balance, adgang til information

samt adgang til retsvæsen og domstole. Den kenyanske befolkning har med forfatningens bestemmelser om politiske, økonomiske og sociale rettigheder fået et ambitiøst juridisk fundament til at holde de nationale myndigheder ansvarlige.

Forfatningen indførte med virkning fra 2013 en politisk og administrativ decentralisering således, at Kenya nu består af en national regering og 47 lokale regeringer. Decentraliseringen er historisk set enestående, og kun få andre lande har forsøgt at indføre lignende reformer, der i så høj grad og så hurtigt decentraliserer magten. 30 procent af nationalbudgettet er således uddelegeret fra den centrale nationale regering fordelt på de 47 nye lokalregeringer.

De lokale regeringer er ansvarlige for lokal lovgivning, udøvende funktioner og opgaver såsom landbrug, sundhed, førskoleuddannelse, lokale offentlige arbejder og veje. Den decentraliserede forvaltningsstruktur sigter mod at uddelegere og om muligt forbedre offentlige serviceydelser, og samtidig institutionalisere offentlig deltagelse i beslutnings- og planlægningsprocesserne. Processen har potentiale til at flytte magten og beslutninger tættere på befolkningen og i større udstrækning sikre, at rettighedshavere kan holde magthaverne ansvarlige samt at fordelingen af ressourcer vil blive øremærket til aktuelle behov nederst i samfundet. Hvis dette system gennemføres og forvaltes efter hensigten, kan det decentrale regeringsniveau blive et stærkt værktøj til at håndtere udfordringer såsom ulighed og fattigdom, fremme national samhørighed samt bringe demokratiske beslutningsprocesser tættere på borgerne. Interessekonflikter mellem den nationale og de lokale regeringer har tydeligt vist, at gennemførelsen vil tage tid. Og i betragtning af omfanget af de strukturelle reformer, forventes overgangen til et decentraliseret system at blive besværlig, langsommelig og udfordrende. Der vil således være behov for at værne om transitionsprocessen og yde støtte hertil, herunder i form af kapacitetsopbygning.

Menneskerettigheder og retsstat

Den nye forfatning understreger nødvendigheden af at gennemføre et stort antal strukturelle, juridiske og institutionelle reformer inden 2015. Domstolene gennemgår progressive reformer, herunder grundig og kritisk vurdering af siddende dommere, for at genetablere troværdigheden til det juridiske system og forbedre retssikkerhed og adgangen til retfærdighed for den almene kenyaner. Men der er lang vej endnu. Straffrihed på alle niveauer er et alvorligt problem. Der er endnu ikke igangsat opfølgning på en rapport fra maj 2013 fra Sandheds-, Retfærdigheds-, og Forsoningskommissionen (Truth, Justice and Reconciliation Commission), som anbefaler retsforfølgelse af flere hundrede højtstående embedsmænd og politikere. Derudover er krænkelse af menneskerettighederne et fortsat alvorligt problem, som dokumenteret i FN's seneste evaluering af menneskerettighedssituationen i Kenya (Universal Periodic Review, UPR) fra september 2010. De mest alvorlige overtrædelser forbundet med de statslige institutioner angår overtrædelser begået af sikkerhedsstyrkerne, herunder drab uden rettergang, tortur, voldtægt og magtmisbrug, vilkårlige anholdelser og tilbageholdelser samt korrupsion i politiet. Regeringen har kun reageret i et begrænset omfang på anklager mod sikkerhedsstyrkerne om likvideringer uden rettergang, og den længe ventede politireform mangler stadig at blive materialiseret. Kenya står også overfor omfattende problemer med kriminalitet og terrorisme.

Ligestilling mellem kønnene

Forfatningens bestemmelser om lighed mellem kønnene er efter international standard blandt de mest vidtrækkende, og repræsenterer et stort normativt skridt fremad for Kenya. På trods af betydelige fremskridt er kvinder stadig marginaliserede i det politiske, sociale og økonomiske liv. Kvinders beskæftigelse i den formelle sektor ligger langt under mændenes, og kvindernes repræsentation i parlamentet er kun på omkring 20 %. Kulturelle traditioner og praksis i mange lokalsamfund er fortsat en hindring for kvinders adgang til jord, beskæftigelse og ret til selvbe-

stemmelse. For at opnå fremgang og resultater på området er det vigtigt at støtte op om den fulde implementering af kvinders rettigheder, som de er forankret i forfatningen, og arbejde for den kulturelle accept af de muligheder forfatningen skaber.

Verdensbanken har også påpeget det store potentiale kvinderne udgør i forhold til handel og vækst i Kenya idet kvinder i stort omfang bidrager til handel. Ikke mindst i den uformelle sektor. Hvis kvinders ligestilling styrkes i praksis, kan de være afgørende for jobskabelsen og fattigdomsbekæmpelse.

Sundhedssektoren

Adgangen til sundhedspleje af høj kvalitet er meget begrænset for de omkring 40 % af den kenyanske befolkning, der lever under den nationale fattigdomsgrænse. Kenyas sundhedspolitik er hovedsageligt fokuseret på smitsomme sygdomme og ”dobbelt byrde” sygdomme, herunder HIV/AIDS, hvilket har påført et pres på et overbebyrdet sundhedsvæsen. Den kulturelle praksis, fattigdom og kvinders position i samfundet, har gjort det vaskeligt at opnå effektive reproduktionsinitiativer indenfor befolkningsregulering og sikring af sundhedsrettigheder. Kenya fortsætter med at rangere lavt på indikatorer såsom dødelighed blandt gravide og fødende kvinder, idet flertallet af gravide ikke har adgang til uddannet fødselspersonale eller basale sundhedsydelse. Kenya kan ikke opfylde det femte udviklingsmål (MDG5) om forbedring af mødres sundhed, men vil sandsynligvis, med en snæver margin, kunne opfylde det fjerde udviklingsmål om at reducere børnedødeligheden (MDG4).

Der er flere faktorer der bidrager til dårlige sundhedsindikatorer. Disse omfatter en generel utilstrækkelig sundhedsfinansiering, mangelfuld infrastruktur indenfor sundhedsydelse, mangel på menneskelige ressourcer til sundhed og basale lægemidler, herunder medicin, samt begrænset administrativ og ledelsesmæssig kapacitet, hvilket samlet set begrænser sundhedsydelse. Den nye forfatning har leveret muligheder for at løse de fleste af de ovennævnte spørgsmål ved at fastslå retten til det højest opnåelige sundhedsniveau for alle kenyanere. Her tildeles staten fundamentale pligter til at tage lovgivningsmæssige, politiske og andre midler i brug, inklusiv fastsættelsen af standarder, for at opnå en progressiv realisering af rettigheder, inklusiv retten til sundhed. Inden for området seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder indeholder forfatningen retten til sikker abort. Definitionen på sikker abort er fortsat et omstridt emne og afsporede næsten den forfatningsmæssige beslutningsproces. Forfatningen tildeler de lokale regeringer ansvaret for at levere væsentlige sundhedsservicefunktioner, mens den nationale regering skal forvalte sundhedspolitikken og føre tilsyn med de nationale sundhedsfaciliteter. Styrkelsen af sundhedsydelse gennem sundhedsvæsenet og kapacitetsopbygning på lokalt regeringsniveau, vil være afgørende for at sikre fortsat adgang til sundhedsydelse mens landet gennemgår decentraliseringsprocessen.

Forvaltning af naturressourcer og overgang til grøn økonomi

Kenya har i de seneste år været meget påvirket af klimaforandringer, hvilket har medført samfundsøkonomiske tab. Dette skyldes afhængighed af klimafølsomme sektorer kombineret med beredskab- og tilpasningsstrategier, der ikke tager tilstrækkeligt højde for de nye udfordringer. Den kenyanske økonomi er stærkt afhængig af naturressourcer til understøttelse af befolkningens eksistensgrundlag og indkomstkabelse. Omkring 42 % af de nationale indtægter kommer fra sektorer, som er baseret på naturressourcer, herunder landbrug, minedrift, skovbrug, fiskeri, vandforsyning og energi. Turisme er tæt knyttet til Kenyas natur og dyreliv og falder også ind under indtjeningsstallene, som vedrører dette område. Ud af samlet landareal på omkring 583,000 km² er mindre end 15 % af jorden i Kenya opdyrket og brødføder omkring 80 % af befolkningen. Resten af landet udgøres af tørre og halvtørre økosystemer, hvis anvendelse i

overvejende grad er baseret på husdyrbrug. Størstedelen af befolkningen bor i landdistrikterne, og deres levevilkår afhænger af et vedvarende forringet miljø og knappe naturressourcer. Det forklarer, hvorfor knappe ressourcer er årsag til mange konflikter mellem lokalsamfund i størstedelen af landet. De traditionelle og konventionelle dyrknings- og græsningsformer, udnyttelse af vand og andre naturressourcer er – sammen med en stigende påvirkning fra klimaforandringer – underliggende faktorer for en negativ udviklingsspiral. Der er på mange områder en tæt sammenhæng mellem udvikling og anvendelsen af naturressourcer. Det fremgår også af landets energimodel, at hovedparten af energi stammer fra vandkraft, der igen er afhængige af floder fra vigtige vandreservoirs, hvis økosystemer beror på bæredygtig naturressourceforvaltning og beskyttelse af skovområder. Vand og energi bidrager på afgørende vis til landets økonomiske processer og til at realisere Vision 2030.

Ekstern støtte til Kenya - mange forskellige partnere og nødvendigheden af at styrke bistandseffektivitet

Sammenlignet med nabolandene er Kenya mindre afhængig af udviklingsstøtte. Det nuværende niveau for ekstern støtte er på omkring 10 % af det årlige budget, men udgør op mod halvdelen af udviklingsbudgettet i udvalgte sektorer eksempelvis sundhed. Et stort antal udviklingspartnere er aktive i Kenya, hvilket gør koordinering, harmonisering og bistandseffektivitet afgørende. Størstedelen af udviklingsbistanden gennemføres udenfor det statslige system. Årsagerne til dette er mangfoldige, men mangel på transparens og betydelig korrupsion i den offentlige sektor er ofte fremhævet. Danmark vil fortsat prioritere at opbygge national kapacitet og styrke de nationale systemer. Danmark er den sjette største bilaterale udviklingspartner i Kenya¹ og støtter den offentlige finansforvaltning med henblik på at opnå transparens og effektiv anvendelse af såvel Kenya's egne midler som donormidlerne Danmark vil i det omfang det er finansielt forsvarligt varetage en rolle som katalysator for brug af offentlige systemer. Udviklingspartnere, herunder EU, anser nu Vision 2030 og MTP II udviklingsplanen for 2013-17 samt regeringens tilhørende budgetmæssige udgiftsramme (Medium Term Expenditure Framework), som den fælles strategi for udviklingspartnernes tilpasning- og koordinationsindsats. En fælles EU-programmering er også påbegyndt. Sydkorea og Tyrkiet tiltrådte for nylig udviklingspartnergruppen (Development Partners Group). Indien har været involveret med udviklingsaktiviteter i Kenya siden før uafhængigheden. Kina er hastigt ved at blive en central aktør i Afrika og Kenya, hvilket er ved at ændre udviklingslandskabet og indebærer nye låneformer. Dette medfører lån, der skal tilbagebetales, og hvor udviklingsprojekter indeholder færre garantier for miljø, menneskerettigheder og krav om virksomheders sociale ansvar.

3. Fra analyser og danske erfaringer til strategiske valg

Kenya står overfor alvorlige problemer med stor ulighed, fattigdom, miljøforringelser og ustabilitet i regionen, og landet har fortsat behov for økonomisk bistand. . Kenya har potentiale til at opnå de høje økonomiske væksttal, der kan gøre Vision 2030's ambitiøse mål til en realitet. Dette vil ikke kun kræve økonomisk vækst, men også udvikling indenfor sikkerhed, erhvervs-klima, beskæftigelse, demokrati, menneskerettigheder og ulighed – herunder ligestilling mellem køn. Danmarks engagement i Kenya vil adressere disse udfordringer og muligheder indenfor tre strategiske indsatsområder og vil trække på alle relevante redskaber, herunder udviklings-samarbejde, kulturelt samarbejde, diplomati & politisk dialog, myndighedssamarbejde, mellem-folkelig udveksling, udbygning af samhandelen og sikkerhedssamarbejde. Ud over den danske

---

¹ De 10 største donorer (2010-11 gennemsnit i USD mio.) USA 642, IDA 244, IMF 159, Japan 139, AfDB 134, UK 131, Tyskland 129, Frankrig 128, EU 113, Danmark 71.

bilaterale indsats i Kenya vil Danmark engagere sig aktivt på centralt og lokalt niveau, samt i internationale fora, herunder FN, udviklingsbanker og EU.

Forfatningen fra 2010 udgør med den decentrale beslutnings- og forvaltningsstruktur en ny ramme for engagement i Kenya. Overgangen til den nye forvaltningsstruktur tilskynder også til reformer, der styrker retsstaten og forbedrer deltagelsesmuligheder for borgerne. Med den mangeårige danske erfaring i Kenya med støtte til fremme af god regeringsførelse, herunder støtte til både civilsamfundet og kapacitetsopbygning i den offentlige sektor, har Danmark gode forudsætninger for at støtte overgangsprocessen og forbedre befolkningens deltagelse på centralt og lokalt regeringsniveau. Tilsvarende har Danmark efter 40 års engagement i sundhedssektoren bidraget væsentligt til gode resultater i etableringen af nationale sundhedssystemer og kapacitetsopbygning på alle niveauer, både indenfor sundhedspleje og den offentlige forvaltning af sundhedsbudgettet samt fremme af seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. Danmark har derfor gode forudsætninger for at agere som katalysator for at få det nye decentrale system til at fungere på sundhedsområdet.

Danmark støtter også Kenyas ambitioner om overgang til en grøn vækstøkonomi. Danmark har ydet støtte til områder, hvor den private sektor indgår som redskab for økonomisk vækst, mens den offentlige sektor fastlægger et gunstigt investeringsmiljø. Den nuværende støtte til mindre landbrug har, gennem en mere miljøvenlig tilgang til værdikæden, demonstreret, at grøn vækst er et middel til at opnå forbedret udbytte, med mindre ressourceforbrug. Danmark støtter også forskning indenfor landbrug. Det er på grund af Danmarks historiske tilstedeværelse og danske spidskompetencer, at Danmark er placeret i en central position, der udgør en drivende kraft indenfor grøn økonomi og naturressourceforvaltning i Kenya. Det kan blandt andet bidrage til at fremme inklusiv økonomisk udvikling samtidig med, at der tages fat på de klima- og miljømæssige udfordringer. Under det nye landeprogram for udviklingssamarbejdet forventes de eksisterende sektorprogrammer for naturressourceforvaltning og erhverv at blive sammenlagt til et samlet Grøn Vækst-program. Dette fremmer synergien til kommercielle aktiviteter, mens fattigdomsbekæmpelse og miljøtilpasning i nogle af Kenyas fattigste områder stadig prioriteres.

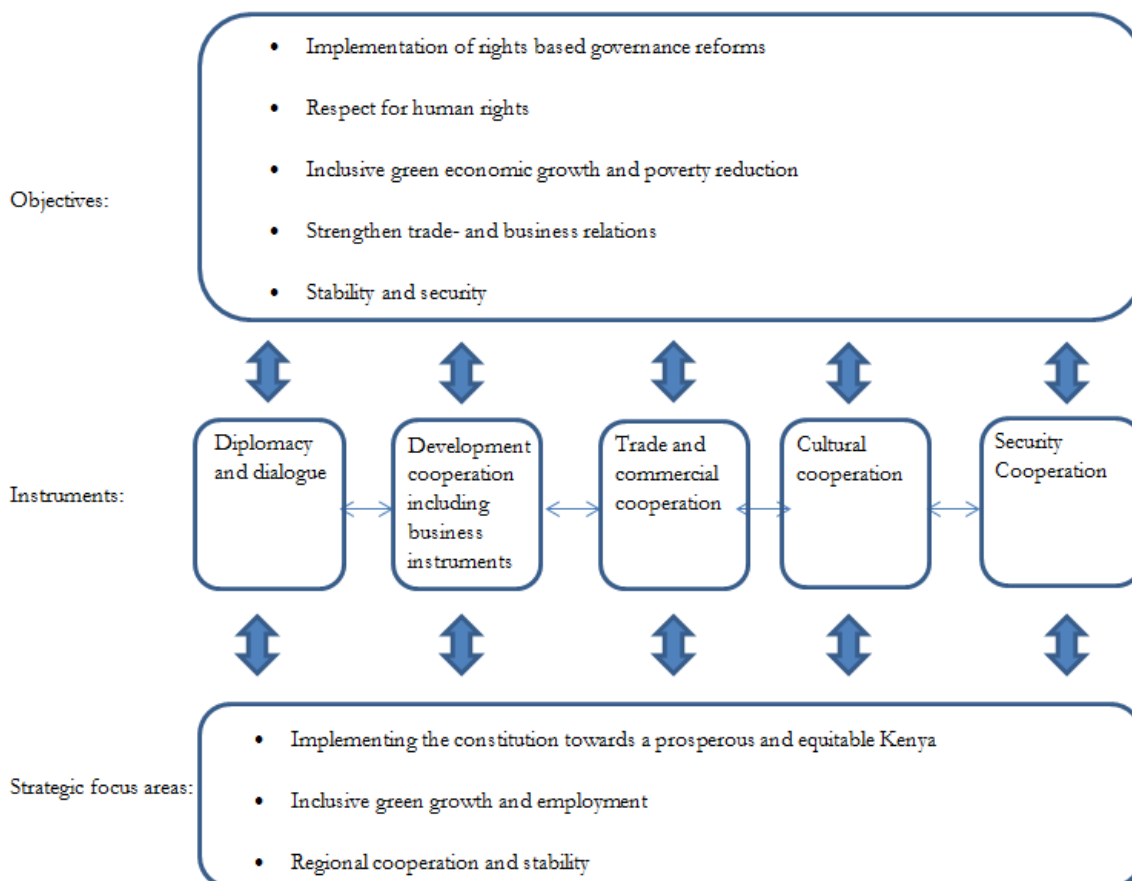
Kenyas økonomiske fremgang har medført en stigende interesse blandt danske virksomheder, dog fra et lavt udgangspunkt. Den kenyanske efterspørgsel på løsninger indenfor vandforsyning, vedvarende energi, infrastruktur, sundhed, medicinalvarer og landbrug modsvarer det danske udbud. Det er tydeligt, at danske virksomheder kan tilbyde løsninger, som kan hjælpe kenyannerne med at håndtere mange af landets udviklingsudfordringer samtidig med, at det kommer danske virksomheder til gavn. Det rækker ud over eksport af varer og serviceydelser. Økonomisk diplomati og massive investeringer fra danske virksomheder, er nødvendige for, at kunne levere de efterspurgte løsninger og garantere en markedsandel i Kenya. Det er nødvendigt, at investeringerne bliver komplementeret af relevante finansielle instrumenter og rådgivning.

Danmark er en aktiv donor til bistandssamarbejdsorganisationen Trade Mark East Africa (TMEA), hvis hovedkvarter er baseret i Nairobi. TMEA har nationale kontorer i alle lande indenfor Det Østafrikanske Fællesskab, hvilket sikrer et regionalt samarbejde. Organisationen søger at løse handelsbarrierer til fordel for en udvidet regional handel. Samarbejdet med Det Østafrikanske Fællesskab og TMEA drejer sig især om at afhjælpe problemer med regional infrastruktur såsom utilstrækkelig havne-, vej- og jernbanekapacitet samt problemer med grænsekontrol, der udgør en flaskehals for samhandel og økonomisk vækst i regionen. Derudover samarbejder Danmark med Kenya og FN om nødhjælp til befolkningsgrupper ramt af natur og

menneskeskabte katastrofer. Danmark arbejder også tæt sammen med Kenya om fastsættelse af internationale regler og håndtering af konkrete spørgsmål i forbindelse med pirateri. Danmark har i de seneste år styrket samarbejdet med Kenya på forsvarsområdet, herunder indgået en officiel samarbejdsaftale. Danmark bidrager gennem et regionalt stabiliseringsprogram til den Afrikanske Unions fredsmission i Somalia (AMISOM), der udgør en platform for et fortsat engagement med Kenya indenfor regional stabilitet.

4. Strategiske fokusområder & foreslåede indsatsområder

Figur 1. Mål, instrumenter² og de tre strategiske fokusområder

² Kulturelt samarbejde refererer til 2013 rammeaftalen mellem Udenrigsministeriet og Dansk Center for Kultur og Udvikling (CKU). Mens kulturprogrammet er en forholdsvis lille aktivitet i Kenya illustrerer figuren, at alle danske regeringsrelaterede aktiviteter vil søge at engagere sig inden for de tre strategiske fokusområder.

Strategisk fokussområde 1: Implementering af forfatningen i retning af et velstående og retfærdigt Kenya

Forfatningen og de tilknyttede reformer udstikker et ambitiøst fundament for en menneskerettighedsbaseret tilgang. Dette er ikke kun for at understøtte, at de politiske rettigheder bliver overholdt, men også for at tage fat på de dybereliggende årsager med manglende udvikling, som Kenya står overfor. Et fokus på de nationale myndigheder som ansvarshavere og borgere som rettighedshaverne er i overensstemmelse med den kenyanske regerings egne prioriteringer. Her er de igangværende og progressive reformer af retsvæsenet væsentlige elementer i en forbedring af ansvarshavernes overholdelse af retsstatsprincipper, som vil kunne sætte en stopper for straffrihed og sikre rettighedshaveres adgang til retfærdighed. Ligeledes er et troværdigt og pålideligt retssystem afgørende for indsatsen mod korruption. Gennemførelsen af de decentrale strukturer kræver en massiv indsats. Dette nødvendiggør en generel reform af den offentlige sektor, omstrukturering af centrale ministerier, oprettelse af decentrale strukturer samt overførsel af embedsmænd fra ministerier til de lokale regeringer. Mens reformerne repræsenterer en stor mulighed for Kenya, vil det sandsynligvis tage 10-20 år at gennemføre dem effektivt. Ekstern støtte kan have en katalysatoreffekt i overgangen indenfor en række områder, såsom politikudvikling, institutionel styrkelse, den offentlige budgetforvaltning samt kapacitetsopbygning af de offentlige myndigheder på både nationalt og lokalt regeringsniveau. Danmark vil fortsætte med at arbejde med civilsamfundsorganisationer, herunder sociale aktører, og støtte rettighedshavere i deres arbejde for menneskerettigheder, ligestilling og deltagelse i beslutningsprocessen.

Ligeledes vil der blive set på muligheden for at øge den mellemfolkelige udveksling og forståelse f.eks. i kraft af stipendiater og frivillige indsatser. I sundhedssektoren vil mødresundhed, samt seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, indgå med høj prioritet i det danske engagement og skabe synergi til aktiviteter, der støtter kvinders politiske og økonomiske rettigheder og deltagelse.

Styrkelse af den decentrale forvaltningsstruktur vil øge den institutionelle kapacitet i de lokale regeringer, der gør det muligt at levere ydelser, herunder forbedrede sundhedsydelser. Det er vigtigt, at decentraliseringen medfører en reel forandring for kenyannerne gennem rettighedsbaserede muligheder, lige adgang til ressourcer og forbedrede serviceydelser. Nærmere bestemt vil borgernes rettigheder til det højeste opnåelige sundhedsniveau, herunder seksuel og reproduktiv sundhed samt akut behandling, kræve særlig opmærksomhed, da dette er et område, hvor Kenya ikke har præsteret i overensstemmelse med 2015-målene. Bedre sundhed er også en vigtig forudsætning for at den fattige befolkning får mulighed for at gøre brug af en forøget deltagelse i beslutninger, der vedrører deres levevilkår. Danmark har kva sit lange engagement i sundhedssektoren en stærk komparativ fordel i denne sektor. Sundhed vil fortsat være et stærkt fokusområde i partnerskabet og videreføre den menneskerettighedsbaserede tilgang, herunder fokus på seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder samt behovet for at forbedre kvaliteten i

Indsatsområder:

- Støtte nationale og lokale regeringsorganer, så ansvarshavere kan opfylde deres forpligtelser overfor borgerne.
- Politisk dialog, mellemfolkelig udveksling og myndighedssamarbejde
- Støtte Kenyas gennemførelse af anbefalingerne fra UPR.
- Støtte borgerne og civilsamfundsorganisationer, som rettighedshavere, i at hævde deres rettigheder - herunder ligestilling mellem kønnene.
- Fremme offentlig deltagelse, tilsynsmekanismer og gennemsigtige beslutningsprocesser.
- Fremme retsstaten og bekæmpe korruption og straffrihed.
- Støtte effektiv levering af sundhedsydelser af høj kvalitet, og forbedre forvaltning af naturres-

sundhedsvæsenet. Desuden er adgang til energi og vand samt en forbedret naturressourceforvaltning afgørende for økonomisk vækst og udgør en kritisk faktor for forbedring af levevilkårene.

Danmark vil samarbejde med den kenyanske regering og civilsamfundet for at støtte den nationale opfølgning på anbefalingerne fra FNs gennemgang af menneskerettighedssituationen i Kenya (Universal Periodic Review, UPR). Det øgede samarbejde mellem det danske og det kenyanske forsvar er en mulighed for at engagere sig i en menneskerettighedsbaseret dialog med de sikkerhedsansvarlige dele af regeringen, herunder om emner såsom virksomheders sociale ansvar og implementering af FNs Sikkerhedsråds resolution 1325 om kvinder, fred og sikkerhed.

Strategisk fokusområde 2: Inklusiv grøn vækst og beskæftigelse

Potentialet for økonomisk vækst, der kan reducere fattigdom, er forankret i et aktivt erhvervsliv og muliggjort af en veluddannet og kvalificeret befolkning, der kan imødekomme efterspørgslen fra den private og offentlige sektor. Det er derfor vigtigt at støtte forbedringer af rammebetingelserne, herunder bekæmpe ulighed og manglende muligheder for de marginaliserede dele af befolkningen.

Kenyas regering har gennem forskellige strategier og initiativer vist vilje til at fremme en grøn økonomi og vælge en udviklingsvej baseret på vedvarende energikilder og bæredygtige løsninger. Det vil kræve en stærk politisk vilje at skabe de rammer der afkobler den økonomiske vækst fra miljøforringelser. For at fremme klimavenlige tiltag kræves stærke incitamenter til miljøvenlig infrastruktur. Kenyas naturressourcer kan således bidrage til grøn vækst, hvis de bliver anvendt bæredygtigt. Men en dagsorden for grøn omstilling og en bæredygtig udviklingsvej baseret på vedvarende energikilder kan ikke gennemføres alene med miljøindsatser. Det kræver en national tilgang, der rækker ud over miljømæssige tiltag. Overgangen til en grøn økonomi kan i sig selv skabe en ny bølge af økonomisk vækst. Det understøttes af den private sektors engagement og investeringer i innovative teknologier, grønne løsninger og jobskabelse. Kenyas regering har udarbejdet en ambitiøs national klimastrategi og handlingsplan (2013-2017), som forventes at reducere klimaforandringerne langsigtede påvirkninger gennem forebyggende og tilpassede tiltag. Det kenyanske initiativ vil kræve ekstern finansiering, men vil også skabe muligheder for innovation og fremme af klimavenlige og grønne teknologier samt bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre. Danmark vil fremme grøn vækst i Kenya ved aktivt at bistå de nationale myndigheder og samfundsaktører i udviklingen af de nødvendige politiske rammer for bæredygtig økonomisk vækst til gavn for hele befolkningen. Danmark vil støtte

Indsatsområder:

- Støtte et gunstigt miljø for grøn økonomisk vækst, en bæredygtig udvikling af den private sektor og offentlig-private partnerskaber
- Økonomisk diplomati og myndighedssamarbejde.
- Fremme og støtte udviklingen af grønne værdikæder i agroindustrien og industri-sektoren.
- Fremme og støtte vedvarende energi, resourceeffektivitet og klimavenlige teknologier
- Støtte beskæftigelsen for unge og kvinder gennem erhvervsudvikling og investeringer.
- Støtte planlægning på tværs af sektorerne til fordel for de fattige, budgettering og forbedring af rammebetingelserne på nationalt og lokalt regeringsplan.
- Fremme markedsmuligheder og investeringer for danske virksomheder i Kenya.

hele værdikæden samt inddragelse af kvinder og jobskabelse. Kvinder kan for eksempel støttes i at udgøre en vigtig rolle for at fremme grøn vækst, som producenter af landbrugsprodukter. Udviklingsstøtten vil derfor fokusere på at fremme økonomiske- og lovgivningsmæssige incitamentsstrukturer, støtte et erhvervsvenligt klima og samtidig forbedre en bæredygtig naturressourceforvaltning. Danske virksomheder kan levere den grønne teknologi, den viden om teknologiens anvendelse samt de ressourceeffektive og innovative løsninger der skal til for at støtte overgangen mod en grøn vækstøkonomi. Derudover er Kenya en aktiv partner i Danmarks initiativ om et Globalt Forum for Grøn Vækst (Global Green Growth Forum, 3GF), hvilket vil styrke samarbejdet yderligere ved at bringe den kenyanske regering, danske og kenyanske myndigheder, virksomheder, civilsamfundet og den akademiske verden sammen i nye partnerskaber. Det vil gennem partnerskabet mellem Kenya og Danmark være vigtigt at gøre brug af kommercielle forretningsmuligheder og at styrke handelssamarbejdet. Dette omfatter brug af konkrete finansieringsmuligheder gennem finansielle institutioner såsom Investeringsfonden for Udviklingslandene og eksportkreditfonden. Hertil kommer Eksportrådets konkrete rådgivning til de danske virksomheder om forholdene i Kenya og direkte assistance til samarbejdspartnere og det offentlige netværk. Kulturelt samarbejde vil også kunne bidrage til erhvervsudvikling og beskæftigelse.

Strategisk fokusområde 3: Fremme af regionalt samarbejde og stabilitet

Kenya spiller en vigtig og aktiv rolle som regional transportkorridor og økonomisk center i Østafrika og på Afrikas Horn. Danmark vil bruge sine diplomatiske forbindelser med Kenya til at tilskynde regeringen til at fortsætte sin rolle for fremme af regional integration, økonomisk samarbejde, fred og stabilitet i regionen. Danmark vil kombinere dialog med konkret samarbejde med Kenya, herunder humanitær bistand til mennesker berørt af regionale konflikter og igennem øget myndighedssamarbejde.

Det vil fortsat være en prioritet for Danmark at støtte Kenyas rolle som en regional og stabiliserende aktør og imødegå de alvorlige sikkerhedsmæssige udfordringer ved Kenyas grænser - specifikt i forhold til Somalia. Danmark vil derfor fortsat bistå multilaterale organisationer og indsatser, som Den Afrikanske Unions mission i Somalia (AMISOM) og den fortsatte kapacitetsopbygning af udrykningsparate indsatsstyrker indenfor rammerne af den Østafrikanske Beredskabsstyrke (EASF).

Den multilaterale støtte vil blive synkroniseret med det øgede bilaterale samarbejde mellem Kenya og Danmark om programmer indenfor blandt andet bekæmpelse af pirateri, antiradikalisering og terrorbekæmpelse, herunder forebyggelse af overgreb mod civilbefolkningen (Responsibility to Protect, R2P). Aktiviteterne vil blive gennemført sammen med kenyanske samarbejdspartnere. Derudover vil programmerne indeholde krav om bæredygtighed samt fremme internationale regler og standarder. Det bilaterale sikkerhedssamarbejde vil omfatte,

Indsatsområder:

- Intensivere samarbejdet mellem Danmark og Kenya om at stabilisere Afrikas Horn, med særlig fokus på Somalia
- Bidrage til at bekæmpe pirateri og støtte Kenyas indsats på dette område
- Støtte opbygningen af regionale reaktioner på sikkerhedsmæssige udfordringer såsom EASF
- Støtte Kenyas bestræbelser på at imødegå flygtninge udfordringer
- Samarbejde om globale udfordringer som klimaændringer, terrorbekæmpelse, Global Green Growth (3GF) etc.
- Støtte Kenyas rolle og integration i det fælles marked EAC

men ikke nødvendigvis være begrænset til, flåde- og kystbevogtningssamarbejde samt uddannelse af det kenyanske forsvar. Det danske engagement vil konkret sigte mod at fremme tvær-institutionelt samarbejde indenfor det maritime område, herunder maritim sikkerhed. Det bilaterale sikkerhedssamarbejde med Kenya vil blive suppleret med et koordineret samarbejde med østafrikanske og internationale partnere.

Danmark vil støtte Kenyas deltagelse i det regionale økonomiske samarbejde med at reducere handelsbarrierer og øge den økonomiske integration.

Danmark støtter FN's miljøprogram (UNEP), der har hovedsæde i Nairobi. Dette indebærer støtte til fremme af grøn vækst, bæredygtighed og håndtering af klimaforandringer. Disse bestræbelser vil blive suppleret ved at bakke op om Kenyas ledende rolle i afrikanske sammenhænge, herunder Globalt Forum for Grøn Vækst (Global Green Growth Forum, 3GF)

5. Resultater, Monitorerings og Evalueringsramme

Danmarks partnerskab med Kenya er fokuseret mod at opnå langsigtede resultater. Relevante indikatorer fra Kenyas udviklingsplan, MTP II, fremgår af bilag 2.

Partnerskabet skal bidrage til:

- 1) En styrket position for rettighedshavere og ansvarshavere samt forbedrede institutioner til fremme af demokratiske reformer og menneskerettigheder
- 2) Et reduceret antal mennesker der lever i ekstrem fattigdom
- 3) Fremskridt i overgangen mod en grøn økonomi.
- 4) Øget erhvervs- og direkte investeringssamarbejde mellem Danmark og Kenya
- 5) Øget stabilitet og fred i Kenya og på Afrikas Horn

For at måle resultaterne af den danske indsats vil Danmark bidrage til at udvikle baseline data indenfor områder af særlig vigtighed baseret på MTP II og nationale rapporteringssystemer.

Monitorerings- og evalueringsrammen for landeprogrammeringen vil blive baseret på en Theory of Change analyse, der redegør for de forandringer udviklingsengagementet skal bidrage til; de forskellige typer af resultater der forventes; samt et narrativ, der fremlægger og understreger modellen med redegørelse for hvorledes resultaterne forventes at lede til de ønskede forandringer. Hovedparten af monitoreringen af landepolitikken vil derfor være en integreret del af (bistands)landeprogrammet. Derudover vil Kenyas landeprogram være det første hvor Danida vil anvende en ekstern Real Time Evaluation, således at evalueringens resultater løbende kan anvendes til strategiske justeringer..

Den danske monitorering og evaluering vil i videst muligt omfang være baseret på de kenyanske landesystemer til monitorering og rapportering af resultatet indenfor udviklingssamarbejde. Danmark vil anvende det nationale integrerede rapporterings- og evalueringssystem (National Integrated Monitoring & Evaluation System, NIMES) til den kenyanske regerings udviklingsplan for 2013-2017 og den dertil budgetrelaterede udgiftsramme. Danmark vil anvende supplerende datakilder fra eksempelvis Verdensbanken og programspecifikke rapporter, i tilfælde hvor de tilgængelige data fra NIMES er forældet. Danmark vil have særligt fokus på at støtte indsamlingen af grundlæggende data for bedre at understøtte udviklingsplanlægningen og måling af effekt. Danmark vil være særlig opmærksom på dette område i forbindelse med deltagelsen i Bistandseffektivitetsgruppen (Aid Effectiveness Group).

Bilag I: Risikovurdering

Det danske engagement i Kenya indebærer kontekstbestemte, institutionelle og programmæssige risici. Danmark har gennem 50 års indsats i Kenya været i stand til ved at engagere sig på en fleksibel måde at tage højde for forskellige typer af risici. Det danske engagement vil fortsætte med at være udformet på en robust måde for at afværge betydelige risici.

Kontekstbestemte risici

Den øgede polariserede politiske situation forværrer latente konflikter. Kenya er politisk delt i forhold til etniske tilhørsforhold. Etniske spændinger fra nationalt til landsbyniveau kan medføre en ustabil sikkerhedssituation, som det skete ved de voldsomme uroligheder efter valget i december 2007 og januar 2008. For at mindske denne risiko støtter Danmark dialog mellem etniske og religiøse grupper samt decentralisering som et tværgående tema og andre projekter i nogle af de mest konfliktramte områder for at mindske risiko for vold. Løsningen på de grundlæggende årsager til disse konflikter involverer i mange tilfælde fattigdomsbekæmpelse, menneskerettigheder og bæredygtig naturressourceforvaltning, hvilket er en central målsætning i dette landepolitikpapir

Terrortrussel mod Kenya og partnere samt alvorlige problemer med voldelig kriminalitet

Det høje kriminalitetsniveau samt terrortruslen i Kenya kan udgøre en hindring for at tiltrække investeringer og få udenlandske virksomheder til Kenya. Danmark søger at støtte et mere sikkert samfund ved at støtte den Afrikanske Unions fredsindsats i Somalia og involvere de kenyanske nationale sikkerhedsstyrker i retsstatsprincipper, menneskerettighederne og det juridiske systems forrang. Danmark støtter også, at kenyanske virksomheder bliver mere modstandsdygtige. I det nye landeprogram vil udviklingsengagementer prioritere bløde sikkerhedsemner såsom antiradikalisering og konfliktløsning.

Begrænset politisk vilje til at gennemføre forfatningen og reformer

Den nye decentrale regeringsstruktur medfører en iboende risiko for en langvarig og udfordrende overgang mod overførelse af forvaltningsopgaver til de nyoprettede lokale regeringer. For at mindske risici for manglende politisk vilje til at gennemføre decentraliseringsprocessen, vil Danmark benytte en flerstrengt tilgang og samarbejde med både den nationale og lokale regeringer, samt erhvervsliv og civilsamfund. Danmark vil støtte aktører der fremmer reformdagsordenen, for at lette en effektiv overgang og opbygge selv bærende regeringsstrukturer. Landeprogrammeringsprocessen vil udforme udviklingsprogrammet på en robust måde, der støtter overgangen mod decentralisering, og samtidig, tager hensyn til risici for manglende politisk vilje.

Politisk råderum

Mange repræsentanter fra civilsamfundet og medierne udtrykker bekymring for deres politiske råderum, og nogle menneskerettigheds fortalere udtrykker bekymring for deres sikkerhed. For at afværge en svækkelse af respekten for menneskerettighederne vil Danmark støtte retsvæsnets reformproces, og de forskellige aktører i det juridiske system - både ansvarshaverne og rettighedshaverne. Danmark vil fortsætte dialogen med den kenyanske regering om at fremme respekten for menneskerettighederne, både på centralt og lokalt regeringsniveau. Der vil blive lagt vægt på at fremme nationale processer for retfærdighed, kønsspecifikke rettigheder samt initiativer, der modvirker korrupsion og straffrihed på nationalt og lokalt regeringsniveau.

Manglende samarbejde med Den Internationale Straffedomstol

Et forslag i det kenyanske parlament har opfordret Kenya til at trække sig fra Rom-statuetten, hvilket sætter spørgsmålstegn ved Kenyas støtte til det internationale retssystem. Danmark vil opfordre Kenyas regering til at samarbejde og støtte de retfærdighedsprocesser i Kenya.

Institutionelle risici

Manglende kapacitet på lokalt regeringsplan medfører tilbageskridt indenfor serviceydelser og naturressourceforvaltning.

Decentraliseringen af serviceydelser til de lokale regeringer rejser spørgsmålet om de lokale forvaltninger er i stand til at opretholde serviceniveauet, som tidligere blev leveret af den nationale regering. For at løse dette problem vil Danmark samarbejde med lokale regeringsinstitutioner med henblik på at opbygge deres kapacitet samt med den nationale regering for at sikre at passende foranstaltninger bliver etableret der vil give de lokale regeringer den nødvendige bistand i overgangsperioden. Til dette formål bidrager Danmark allerede til kapacitetsopbygning indenfor offentlig forvaltning i udvalgte sektorer.

Programmeringsmæssige risici

Omfattende korruption i den offentlige sektor og korruption med dansk-støttede aktiviteter

Den omfattende reform af den offentlige sektor og forvaltning af de offentlige finanser og kontrol, afventes fortsat. Der er derfor stadig risiko for korruption. Den nyligt reviderede Etik og Anti-korruptionskommission (Ethics and Anticorruption Commission) undersøger flere korruptionssager, der involverer højtstående politikere og embedsmænd. Danmark vil støtte indsatsen for at bekæmpe korruption og styrke den offentlige finansielle forvaltning. Danmark vil udforme landeprogrammeringen på en konsekvent måde ved hjælp af eksisterende rapporteringssystemer og samtidig understøtte dette med en nultolerancepolitik overfor korruption.

Bilag II: Indikatorer fra Kenyas Udviklingsplan (MTP II) 2013 – 2017

'Kenyas forvandling: Vejen til decentralisering, socioøkonomisk udvikling, retfærdighed og national enhed'

Rammen for implementeringen af udviklingsplanen

- med relevans for de strategiske indsatsområder i det danske landepolitikpapir.

Reform af den offentlige sektor	
Mål	At omdanne den offentlige service ud fra principper om ansvarlighed og tilvejebringelse af effektive serviceydelser af høj kvalitet til borgerne
Strategiske målsætninger	Forbedre kvaliteten og effektiviteten af de offentlige ydelser; forbedre forvaltningen af serviceydelser, styrke forvaltningssystemer og processer i regeringen, forbedre ledelse og forvaltning af offentlige serviceydelser; ændre kultur og holdning i den offentlige sektor
Decentralisering	
Mål	Etablere 47 funktionsdygtige lokale regeringer
Strategiske målsætninger	Strategisk samarbejde mellem nationale og lokale regeringer og de lokale regeringer i mellem.
Regeringsførelse og retsstatsprincippet	
Mål	Effektiv og hurtig levering af retsprocesser
Strategiske målsætninger	Vedtage og implementere politikker og retlige rammer i retning af national samhørighed og integration, etablere en omfattende ramme for menneskerettigheder, iværksætte juridiske reformer, herunder udvikling, revision og gennemførelse af lovgivning vedrørende reformer i regeringsførelse, retsvæsen og retsstatsprincippet
Udvikling af små og mellemstore virksomheder	
Mål	Fremme vækst og udvikling af små og mellemstore virksomheder (SMV)
Strategiske målsætninger	Øge SMV kapacitet til at skabe beskæftigelse og mindske fattigdom
Miljø	
Mål	Fremme og beskytte miljøet i forbindelse med økonomisk vækst
Strategiske målsætninger	Forbedre miljøplanlægning og forvaltning
Sundhed	
Mål	Reducere mødre- og børnedødelighed
Strategiske målsætninger	Øget landsdækkende indsats for at højne det lokale sundhedsniveau til niveau 1 sundhedscentre
Sundhed	
Mål	Forbedret adgang til henvisningsklinikker
Strategiske målsætninger	Vejlede og støtte i etableringen af et omfattende, effektivt vertikalt og horisontalt landsdækkende henvisningssystem i et nationalt, internt og lokalt sundhedsvæsen
Sundhed	
Mål	Omfattende dækning af sundhedsydelser til økonomisk dårligt stillede
Strategiske målsætninger	Konsolidere og udvide tilskudsordningerne til sundhed for at bidrage til realiseringen af universel sundhedspleje
Køn, unge og udsatte grupper	
Mål	Forbedre levevilkår for alle kvinder, unge og udsatte grupper
Strategiske målsætninger	Styrke alle kvinder, unge og udsatte grupper for at forbedre deres kapacitet og muligheder

Bilag III: Økonomiske og sociale nøgletal for Kenya

Økonomiske nøgletal	Enhed		Kilde
Areal (2012)	Km ²	569.140	WDI
Befolkning (2013)	Millioner	42.749	HDR
BNP (2012)	Millioner USD	40.697	WDI
Årlig økonomisk vækst (2013)	% af BNP	4.7	WDI
BNI pr indbygger (2012)	USD	860	WDI
Vækst i BNI pr indbygger (2012)	USD	1.4	WDI
Doing business Index (2013)	Rank	129	WDI
Økonomiske sektorer:			
Landbrug (2012)	% of BNP	29.9	WDI
Industri (2012)	% of BNP	17.4	WDI
Fremstilling (2012)	% of BNP	10.4	WDI
Service etc. (2012)	% of BNP	52.7	WDI
Offentlige forbrugsudgifter (2012)	% of BNP	17.2	WDI
Skatteindtægter (2012)	% of BNP	19.7	WDI
Netto udviklingsbistand per indbygger (2012)	USD	61.5	WDI
Værdi af udenlandsk gæld (2012)	% af eksport af varer, tjenester og primær indkomst	69.9	WDI
Sociale nøgletal			
Årlig befolkningstilvækst (2009)	%	2.7	KPC
Forventet levealder (2009)	År	57.7	KDHS
Spædbørnsdødelighed (2012)	Dødsfald pr 1000 fødsler / 0 – 1 år	48.7	MDG
Mødredødelighed (2010)	Dødsfald per 100.000 fødsler	360	MDG
Antal læger (2014)	Pr 10.000 befolkning	1.8	WHO
Befolkning med adgang til en forbedret drikkevandskilde (2011)	%	61.0	MDG
Folk mellem 15-49 år, som lever med HIV (2012)	%	6.1	WDI
Voksne som kan læse (2010)	% af personer over 15 år	87.4	HDI
Grundskoleuddannelse (2012)	% brutto indskrivning	91.1	WDI
Piger under grundskoleuddannelse (2009)	% skoleindskrivning	85	WDI
Forsvarsudgifter (2012)	% of BNP	2	WDI
Økonomisk Ulighed (Gini)	0 – 100	47.7	WDI

Kilder: HDI: UNDP Human Development Indicators / WDI: World Bank World Development Indicators / KPC: Kenya Population Census Report 2009 / KDHS: Kenya Demographic Household Survey 2009 / MDG: UNDP Millennium Development Indicators, last updated 2012-2013 / WHO: World Health Organisation, World Health Statistics 2014 / WDI: World Bank's World Development Goal Indicators

Bilag IV: Danmarks udviklingsaktiviteter i Kenya

Demokrati, menneskerettigheder og god regeringsførelse

Fra begyndelsen af 90'erne, da presset for politiske og forvaltningsmæssige reformer var på sit højeste, har Danida støttet civilsamfundsorganisationer indenfor antikorruption og menneskerettigheder for herefter også at fokusere på ligestilling, forfatningsreform og adgang til retfærdighed. Det gør sig stadig gældende her ti år senere. Den danske udviklingsstøtte har muliggjort oprettelsen af demokratiske institutioner, demokratisk flerpartisystem samt politisk rum for det civile samfund, fremmet ligestilling mellem kønnene og dialog om menneskerettigheder. Det nuværende udviklingsprogram for god regeringsførelse (Kenya Governance Support Programme; 175 mio 2011-2015) fokuserer på tre områder: 1) støtte til aktører for forandring og større ansvarlighed gennem partnerskaber med både uafhængige offentlige institutioner og civilsamfundsorganisationer, herunder støtte til implementering af forfatningen, reform af retsvæsenet, valgkommissionen, overgang til decentrale strukturer samt fremme af ligestilling, menneskerettigheder og folkeoplysning, 2) støtte til reformer af den offentlige finansielle forvaltning, herunder Rigsrevisionen og 3) støtte til religiøse og etniske civilsamfundsindsatser for fred og sikkerhed i kystområdet. Den nye decentrale styringsstruktur omdirigerer indsatsen for god regeringsførelse til også at inkludere det lokale regeringsniveau, og giver mulighed for at opnå større synergier med andre Danida-programmer på lokalt niveau. Ligeledes giver forfatningens progressive lov om rettigheder, et solidt fundament for en menneskerettighedsbaseret tilgang, på tværs af alle sektorer.

Ligestilling

Danida har i årtier været en vigtig partner i fremme af ligestilling, der fremstår som et tværgående tema i alle tiltag. Danida har ydet kernestøtte til organisationen Federation of Women Lawyers (FIDA) og UN WOMENs program for kvinder og god regeringsførelse (Gender and Governance Programme, GGP). FIDA har, med støtte fra Danida, spillet en ledende rolle i politisk fortalervirksomhed og mobilisering af nationale og lokale kvindegrupper, for at sikre, at ligestillingstiltag indgår i lovgivningen og regeringens politik. De vidtrækkende bestemmelser om ligestilling i forfatningen fra 2010 skyldes i høj grad deres arbejde, som fortsat overvåger gennemførelsen af det forfatningsmæssige krav på højst 2/3 andele af et køn i offentlige organisationer. Gennem GGP programmet har Danida styrket kvindelige aspiranter og tilskyndet kvinders deltagelse i det seneste valg. Det er takket være reglen om en minimumsrepræsentation på 2/3 af det ene køn, at antallet af kvindelige repræsentanter er steget. Kvinder har dermed indtaget den politiske sfære og skabt momentum for et øget fokus på ligestilling og politikker om køns-mainstreaming i den offentlige sektor.

Sundhed

Det dansk-kenyanske samarbejde i sundhedssektoren spænder over 40 år med den overordnede målsætning at reducere fattigdom og sygdom. Den nuværende programstøtte til sundhedssektoren (DKK 430 mio. 2012-2016) fokuserer på at påvirke den politiske dialog om øget adgang og støtte til styrkelse af systemer, indenfor levering af sundhedsydelser til den fattigste del af befolkningen. Med Danidas bistand har Kenya opnået milepæle indenfor en række politikker. For eksempel i forbindelse med forbedring af børns sundhed (2015-mål nr. 4). Kenya er også indstillet på at opnå forbedring af seksuel og reproduktiv sundhed til at administrere befolkningstilvæksten, finansiering af sundhedspleje, forvaltning af lægemidler og medicinsk udstyr samt information om sundhed til oplysning om beslutninger og politisk planlægning. Danida har kraftigt støttet bistandseffektivitet med fokus på sektorkoordinering, harmonisering og forbedret statsligt ejerskab af sundhedsvæsenet. Det nye decentrale system for sundhedstjenester giver en mulighed for at styrke sundhedsvæsenet og forbedre adgangen til sundhedspleje for flertallet af de fattige i landdistrikter og i byerne, som fortsat er en udfordring. Danidas mangeårige erfaring med styrkelse af sundhedssystemet er en komparativ fordel, og gør det muligt for Danida at spille en rolle som katalysator i kapacitetsopbygning på lokalt regeringsniveau og bringe tjenesteydelser tættere på borgerne. Dette supplerer Danidas brede støtte til god regeringsførelse, offentlig finansiell forvaltning og menneskerettigheder ved at fremme lighed, kvalitet og social ansvarlighed i sundhedsvæ-

senets ydelser. Danida udnytter også eksisterende investeringer i den private sektor for at forbedre adgangen og kvaliteten af sundhedsydelser samt sikre overkommelige priser.

Naturressourceforvaltning

Danida har siden udviklings Samarbejdets opstart i Kenya støttet ledelse og reformer af Kenyas naturlige kapitalgrundlag, især indenfor vand, miljø og landbrug. Denne støtte har gennem direkte partnerskab med regeringen fremrykket udviklingen af relevante sektorpolitikker, institutions- og kapacitetsopbygning samt fremmet lokalt drevet miljøforvaltning og fortalervirksomhed. I øjeblikket gennemfører Danida naturressource-forvaltningsprogrammet (375 mio. 2010-2014). Programmets hovedfokus er på nedbringelse af fattigdom for gennem juridiske rammer at opnå en bæredygtig naturressourceforvaltning. Det understøtter efterspørgslen på lokalt plan for de tekniske tjenester fra både offentlige og private tjenesteydere. Danida har støttet udviklingen af Kenyas Nationale Klimaforandringshandlingsplan (2013-2017) og administrerer "Fast Start Climate Change" programmet (100 millioner kroner 2011-2013), der kan forbedre den private sektor og lokalsamfundets klimatiltag gennem brug af teknologisk innovation for at mindske sårbarheden over for klimaændringer og bidrage til en kulstoffattig udviklingsvej. Der er opnået forbedret kapacitet og netværk indenfor regeringsorganer i miljøforvaltning, samt øget energieffektivitet i forskellige brancher. The Green Point-centre er blevet etableret på lokalt regeringsplan for at fremvise praktisk anvendelse af grønne vækstinnovationer.

Erhvervsliv

Siden slutningen af 1990'erne har Danida bidraget til udviklingen af en gunstig og dynamisk privat sektor i Kenya. Erhvervssektor Udviklingsprogrammet (320 mio. kr. 2010 - 2014) skaber grøn vækst og beskæftigelse, specielt i små og mellemstore virksomheder og støtter den regionale østafrikanske integration med hensyn til samhandel. Derudover har Danidas erhvervs partnerskabsprogram gennem årene støttet 50 danske og kenyanske virksomheder, der bidrager til fattigdomsudryddelse, grøn vækst, teknologioverførsel og kapacitetsopbygning indenfor landbrug, fiskeri, IT, sundhed, energi og miljø samt produktion og serviceerhverv. Siden 2011 har Eksportrådet været til stede i Kenya, hvilket er udtryk for skiftet fra udviklingsstøtte til samhandel i takt med den kenyanske økonomis udvikling. Baseret på synergier på tværs af Danidas fire indsatsområder: sundhed, regeringsførelse, forvaltning af naturressourcer og erhvervsliv, etableres i samarbejde med IFU (Dansk Industrialiserings Fond for Udviklingslande) og EKF (Dansk Eksport Kreditfonden) en One-Stop-Shop for virksomheder. Det er en samlet indgang for danske virksomheder på udkig efter muligheder, markedsadgang og støtteordninger. Initiativet letter adgangen til alle de danske redskaber til virksomheder, der kan forbedre handel og udvikling mellem Kenya og Danmark.

Regionalt økonomisk samarbejde

Danmark har i samarbejde med andre udviklingspartnere støttet . det Regionale Økonomisk Integrations Støtteprogram i Østafrika, som gennemføres af Sekretariatet for Det Østafrikanske Fællesskab (EAC) og Trade Mark East Africa (TMEA). Programmet sigter mod at udvikle det regionale marked i Østafrika og fremme økonomisk integration. Programmet støtter procedureforbedringer for grænsepassage, harmonisering af standarder og fælles systemer til forordninger og forbedring af regional transportinfrastruktur.

Regionalt sikkerhedssamarbejde

Freds- og Stabiliseringsprogrammet (215 mio. 2011-2014) for Østafrika og Afrikas Horn støtter blandt andet aktiviteter der bidrager til Kenyas rolle i at fremme fred og stabilitet i den østafrikanske region. Det komplimenterer Danidas Kenya program ved at støtte den kenyanske flåde og den bredere regionale sikkerhedsarkitektur såsom East African Standby Forces (EASF). Det understøtter også foranstaltninger mod terror og antiradikalisering samt forebyggelse af hvidvaskning. En stor indsats er rettet mod det faktum, at en stabilisering af Somalia, og Kenyas rolle heri, bliver stadig vigtigere, herunder retsstatsprincippet, pirateribekæmpelse, støtte til Den Afrikanske Unions mission i Somalia (AMISOM) og forbedring af Somalias nationale sikkerhedsstyrker.

Bilag V: Status på 2015-målene i Kenya

Mål	Indikator	Tidligere Niveau	Nuværende Niveau
Mål 1: Udryd Massiv Fattigdom og Sult 1. Halvering af andelen af personer, hvis indkomst er mindre end 1 dollar om dagen 2. Opnå fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde for alle, herunder kvinder og unge 3. Halvering af andelen af mennesker der lider af sult	Andel af befolkningen under fattigdomsgrænsen	52.6 % (1997)	45.9 % (2005)
	Fattigdomskløfteforholdet (PPP)	NA	16.9 % (2005)
	Andel af fattigste femtedel/ nationalt forbrug (De 20 % fattigste)	NA	4.8 % (2005)
	Andel af befolkningen i beskæftigelse	66.1 % (1999)	55 % (2005)
	Andel underernærede under 5 år	18.5 % (1998)	16.4 % (2009)
Mål 2: Opnå Universal Grundskoleuddannelse Sikre at både drenge- og pigebørn, vil være i stand til at afslutte en hel grundskoleuddannelse	Netto-indskrivning i grundskolen	75.9 % (2005)	84.0 % (2009)
	Grundskoleafslutning	88.6 % (2004)	90.7 % (2005)
	Alfabetisme af 15-24 årige	NA	82.4 % (2007)
Mål 3: Fremme Ligestilling og Styrke Kvinders rolle Udrydde ulighederne mellem kønnene i grundskolen og på ungdomsuddannelserne inden 2005, og på alle uddannelsesniveauer inden 2015	Raten af piger i forhold til drenge i grundskolen	0.98 % (2000)	0.98 % (2009)
	Raten af piger i forhold til drenge på ungdomsuddannelserne	0.95 % (2000)	0.90 % (2009)
	Raten af piger i forhold til drenge på videregående uddannelser	0.54 % (2000)	0.70 % (2009)
	Andel af kvinder i lønnet arbejde udenfor landbrugssektoren	NA	32.2 % (1997)
	Raten af pladser besat af kvinder i Nationalforsamlingen	3.6 % (2000)	9.8 % (2013)
Mål 4: Reducere Børnedødeligheden Reducere dødeligheden blandt børn under fem år med to tredjedele	Børnedødelighed per 1000 levendefødte under 5 år	103.5 (2005)	72.9 (2012)
	Spædbørnsdødelighed per 1000 levendefødte	64.5 (2003)	48.7 (2012)
Mål 5: Forbedre Mødres Sundhed 1. Reducere mødredødeligheden	Mødredødeligheden per 100.000 fødsel	450 (2005)	360 (2010)
	Andelen af fødsler med fødsels-	41.6 %	43.8 %

med tre fjerdedele 2. Opnå universal adgang til reproduktiv sundhed	hjælp fra kvalificeret sundhedspersonale	(2003)	(2009)
	Svangerskabsforebyggende prævalens	39.3 % (2003)	45.5 % (2009)
	Fødselsrate blandt teenagere per 1.000 kvinde	116 (2001)	106.3 (2006)
Mål 6: Bekæmpe HIV / AIDs, Malaria og Andre Alvorlige Sygdomme 1. Stands og reducere udbredelsen af HIV / AIDS 2. Opnå universal adgang til behandling af HIV / AIDS 3. Standse og reducere udbredelsen af Malaria og andre alvorlige sygdomme	Udbredelsen af HIV blandt befolkning mellem 15 og 24 år	6.0 % (2010)	5.9 % (2011)
	Brug af kondom ved højrisiko sex	25.4 % (2003)	39.15 % (2009)
	Andel af befolkningen I alderen 15-24 år med omfattende korrekt viden om HIV / AIDS	46.8 % (2003)	64.3 % (2009)
	Proportion of population aged 15-24 years with comprehensive correct knowledge of HIV/AIDS	44.4 % (2007)	48.7 % (2009)
	Andel af børn under 5 år der sover insektbehandlet myggenet	4.6 % (2003)	46.7 % (2009)
	Dødelighed i forbindelse med tuberkulose per 100.000 befolkning	20 (2010)	22 (2011)
	Mål 7: Sikre et Bæredygtigt Miljø 1. Integrere principperne om bæredygtig udvikling I landestrategierne og programmer og vende tabet af miljømæssige ressourcer 2. Reducere og opnå en betydelig reduktion i tab af biodiversitet inden 2010 3. Halvere andelen af befolkningen uden adgang til rent drikkevand og basal sanitet 4. Opnå en betydelig forbedring af levevilkårene for mindst 100 millioner beboere i slumområder inden 2020	Andel af beskyttede marine og terrestriske områder	11.56 % (2010)
Proportion of species threatened with extinction (out of total known species)		NA	196/7,847 (2009)
Andel af befolkningen der bruger en forbedret kilde til rent drikkevand		60 % (2010)	61 % (2011)
Andel af befolkningen der bruger en forbedret sanitær facilitet		29 % (2010)	29 % (2011)
Andel af befolkningen som lever i slumområder		54.8 % (2007)	54.7 % (2009)

Kilde: UNDP Millennium Development Goals Indicators, sidst opdateret i 2012-2013